

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
 Δημοδιδασκάλου

« ΤΑ ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ »

Ἦτοι ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν κτιστῶν τοῦ Βορειοδυτικοῦ
 διαμερίσματος τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης Ἠπειροῦ

Ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ἡ ἰδιαιτέρα ἡμῶν πατρίς, ἡ Ἠπειρος, εἶναι τὸ πλεῖστον χώρα ὄρεινὴ, αἱ δὲ Ἐπαρχίαι ταύτης, Ζαγορίου, Κονίτσης καὶ Πωγωνίου εἶναι ὄρεινῶν ὄρεινότεραι.

Τούτου δ' ἔνεκεν, παρατηροῦμεν ὅτι, οἱ ἄρρενες κάτοικοι αὐτῆς ἔκπαλαι, ἀπὸ μικρᾶς εἰσέτι ἡλικίας, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν συντήρησιν τῶν πολυμελεστάτων, συνήθως, οἰκογενειῶν των, ἐταξίδευσον εἰς μακρινὰς χώρας, μᾶλλον προσοδοφόρους καὶ ἰδίως εἰς Αἴγυπτον, Κωνσταντινούπολιν, Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Ρουμανίαν. Ἐκεῖ ἐπεδίδοντο εἰς πᾶσαν ἔντιμον ἐργασίαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρτοποιοῦ, ὅπερ καὶ σήμερον ἀκόμη θεωρεῖται Ἠπειρωτικόν. Σώζεται δὲ ἀκόμη τὸ φερόμενον, ὡς λεγόμενον ὑπὸ τῆς τικτούσης τὸ ἄρρεν βρέφος λεχοῦς Ἠπειρωτίσσης, συγχρόνως δὲ θωπευούσης μητρικῶς τὴν μικρὰν κεφαλὴν του:

«Καὶ στὴν Πόλη κουλουράς·
 καὶ στὸ Κάε(ι)ρο ψωμάς».

Οἱ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Ζαγορίου αἰμίνηστοι οὗτοι πρόγονοί μας, προὔτιμων τὴν εἰς Ρουμανίαν ἄγουσαν, διότι ἐθεώρουν τὴν χώραν ταύτην περισσότερον προσοδοφόρον, οἱ ἐκ τοῦ Πωγωνίου, τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἱ δὲ ἐκ Κονίτσης τὴν Πελοπόννησον καὶ Ἄγιον Ὄρος, ἔνθα μετήρχοντο τὸ πλεῖστον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κτίστου. Πολλὰ ἐν τῷ Ἄγιῳ Ὄρει διατηρούμενα καὶ σήμερον Ἱερὰ Σκηνώματα, εἰς ἀρίστην κατάστασιν, εἶναι, τὸ πλεῖστον, ἔργα τῶν ἐκ Κονίτσης κτιστῶν. Ἰδίως τὰ Ἱερὰ ταῦτα Σκηνώματα τῶν Ἱερῶν Μονῶν Μεγίστης Λαύρας, Ἁγίου Διονυσίου, Ἁγίου Παντελεήμονος, ἅτινα ἠξιώθην νὰ προσκυνήσω, ὡς εὐλαβῆς τούτων προσκυνητῆς τὸ προπαρελθὸν θέρος, εἶναι ἔργα τῶν ἐκ Πυρσογιάννης καὶ Βουρμπιάνης τότε φημισμένων κτιστῶν, οὓς φέρει ἡ παράδοσις, διεκδικοῦντας ἑκάτερος τούτων καὶ τὴν κτίσιν εἰσέτι τοῦ Οὐρανίου θόλου!!!

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα, τὰ μέσα τῆς κατὰ ξηρὰν συγκοινωνίας εὐρίσκοντο εἰς πρωτόγονον κατάστασιν. Αὕτη, τὸ πλεῖστον διεξήγετο διὰ καραβανίων. Ταῦτα ἀπετελοῦντο ἀπὸ ἵππους καὶ ἡμιόνους, ἡ παράδοσις δὲ φέρει διὰ τοῦ εἰσέτι ἀδομένου ἄσματος, τοῦ χορευομένου συγχρόνως, τὸν περίφημον ἐκ Ζαγορίου καραβανιάρην Ρόβαν.

Τὸ ἠδύμολπον τοῦτο τραγούδι, παραθέτω ἐν συνεχείᾳ, διὰ τοὺς μή, τυχόν, εἰδότας αὐτό.

«Ο ΡΟΒΑΣ»

- 1) Κίνησ' ὁ Ρό, ὁ Ρόβας κίνησε
 καὶ στὴ Βλαχι ἀνὰ πάη.
 Γειά σου Ρόβα μου,
 καὶ στὴ Βλαχιά νὰ πάη.
 Γειά σ' ἀσκήμ' γειά σ'.

- 2) Τὴ νύχτα ἐκαλλίγωνε,
τὴν νύχτα καλλιγώνει.
Γειά σου, Ρόβα μου.
(Καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐπωδός).
- 3) Βάν' ἀσημένια ὁ Ρόβας πέταλα,
καρφιά μαλαματένια
Γειά σου Ρόβα μου.
(Καὶ πάλιν ἡ ἐπωδός).
- 4) Καὶ ἡ καλή - καλή του τοῦφεγγε'
μὲ τὸ κερὶ στὸ χέρι.
(Καὶ πάλιν ἡ ἐπωδός).
- 5) Ἐσὺ φεύγεις τώ-ώ-ώ-ρα, ρὲ Ρόβα μου,
κι ἐμένα ποῦ μ' ἀφήνεις;
(Καὶ πάλιν ἡ ἐπωδός).
- 6) Ἐσέν' σ' ἀφήνω δῶ στὴ μάνα μου,
κοντὰ στὴν ἀδερφή μου.
(Καὶ πάλιν ἡ ἐπωδός).
- 7) Φωτιὰ νὰ κάψ' Ρόβα μ' τὴ μάνα σου,
φλόγα τὴν ἀδερφή σου'
(Καὶ πάλιν ἡ ἐπωδός).

Ἡ τελευταία αὕτη στροφή τῆς κατασυγκεκινημένης διὰ τὴν εἰς ξένην ἀναχώρησιν τοῦ προσφιλεστάτου τῆς καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ τοῖς πᾶσι Ζαγορισίου καραβανιάρη Ρόβα, ἃς μὴ θεωρηθῆ, ὡς ἀνευλάβεια, ὡς ἀπρεπῆς συμπεριφορὰ αὐτῆς, πρὸς τὴν μητέρα καὶ ἀδελφὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς πραγματικὴ ἔνδειξις λατρείας καὶ ἀφοσιώσεώς τῆς πρὸς τὸν ἀναχωροῦντα σύζυγόν τῆς.

Ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀνέφερα, ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης καὶ δὴ ἐκ τῶν χωρίων αὐτῆς Πυρσόγιαννη, Βούρμπιανη καὶ Κεράσοβον, προήρχοντο οἱ καλλίτεροι κτίσται. Τὰ κτιζόμενα παρ' αὐτῶν οἰκοδομήματα, οἰκίαι, μεγαλοπρεπεῖς καὶ καλλιμάρμαροι ναοί, ἦσαν πραγματικὰ ἀριστουργήματα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Ἑλλάδος μας, Στερεὰν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν, νήσους Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀπομακρυσμένην Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, τὴν ἄλλοτε Ἑλληνικωτάτην ταύτην χώραν, εὕρισκει κανεῖς καὶ σήμερον ἀκόμη καλλιμαρμάρους οἰκοδομάς, ἐλκούσας τὴν προέλευσίν των ἀπὸ τοὺς ὀνομαστοὺς τούτους οἰκοδόμους, τοὺς προερχομένους ἀπὸ τὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης.

Οἱ ἐξαίρετοι οὗτοι αὐτοδίδακτοι Κονιτσιῶται οἰκοδόμοι, εὐσυνείδητοι, τίμιοι, εὐλικρινεῖς καὶ πλήρως κάτοχοι τῆς κτιστικῆς τέχνης, ἔχαιρον ἐν τῇ κοινωνίᾳ μεγάλης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως καὶ δι' αὐτὸ ἐπροτιμῶντο ἄλλων ὁμοτέχνων συναδέλφων των, ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ κτίσωσι ναοὺς, σχολεῖα, οἰκίας ἢ ἄλλας οἰκοδομάς.

Οὗτοι κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διέμενον πλησίον τῶν οἰκογενειῶν των, ἀπολαύοντες τῆς μεστῆς ἀγαθῶν καὶ χαρίτων οἰκογενειακῆς ζωῆς, συνεορτάζοντες

ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ τὰς μεγάλας χριστιανικὰς ἑορτὰς, Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Θεοφάνεια, μετέχοντες μετὰ τῶν ἀγαπητῶν συγχωρίων των, ὄλων τῶν ὡραίων χειμερινῶν ἐκδηλώσεων εἰς τὰ τοσοῦτον προσφιλῆ καὶ ἀγαπητὰ των χωρία.

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ἰουρινῆς, καθ' ἣν καὶ εἰς τὸ μικρότερον χωρίον ἐλάμβανον χώραν ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις, μὲ πρωταρχοῦντας τοὺς μετημφιεσμένους, κοινῶς λεγομένους προσωπίδες, μὲ ἄθῶα παιγνίδια, εἰς τὰ ὅποια ἐλάμβανον μέρος καὶ οἱ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, ὡς τὸ «Βλάχικο» καὶ «τὸν Μυλωνᾶν» ἦτο τὸ ἀποκορύφωμα τῶν χαρμοσύνων τούτων ἐκδηλώσεων καὶ τὸ τέλος αὐτῶν.

Μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ μὲ τὸ σήμασμα τῆς καμπάνας, προσήρχοντο ὅλοι εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν καὶ παρηκολούθουν μὲ εὐλάβειαν τὸν Κατανυκτικὸν Ἑσπερινόν. Τούτου ἐπηκολούθει τὸ σειροφίλημα τοῦ ἱερέως καὶ ὁ ἀδελφικὸς ἀλληλοασπασμὸς. Αἱ τελευταῖαι κατ' οἶκον ἀλληλοεπισκέψεις, χειροφιλήματα καὶ ἀλληλοασπασμοί, ἐσήμαινον τὴν παῦλαν τῶν Ἀπόκρεω!

Ἀπὸ τὴν πρωίαν τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας οἱ κτίσται μας ἠτοιμάζοντο διὰ τὴν ἑτησίαν ἀποδημίαν των. Ἦτο πλέον καιρὸς νὰ μεταβῶσι δι' ἐργασίαν, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν χρειωδῶν εἰς τὰς, τὸ πλεῖστον τότε ὡς ἀνέφερα, πολυμελεῖς οἰκογενεῖας των.

Πρὸς λυσιτελεστέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἐπαγγέλματός των ἐσχημάτιζον ομάδας κτιστῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀπαραιτήτως θὰ προσελαμβάνοντο δύο ἢ τρεῖς μικροὶ δωδεκαετεῖς, διὰ βοηθητικὰς ἐργασίας, κοινῶς λεγόμενοι μαστορούλια.

Οἱ τε κτίσται καὶ τὰ μαστορούλια, ἔτρεφον βαθύτατον σεβασμὸν πρὸς τὸν ἀναλαμβάνοντα ὑπευθύνως τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας πρωτομάστορα, ὑπακούοντες τυφλοῖς ὄμμασιν, εἰς τὰς προσταγὰς του, σχετιζομένας μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς οἰκοδομῆς, ἣτις ἔδει νὰ εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος μὲ τοὺς ἀναληφθέντας καὶ ἀναγραφομένους εἰς τὸ συνταχθὲν συμβόλαιον ὄρους.

Ὅτε πλέον ἀνέτελλεν ἡ δι' ἀναχώρησιν τῶν κτιστῶν ἡμέρα, ἣτις συνήθως συνέπιπτε νὰ εἶναι ἡ Δευτέρα τῆς δευτέρας ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, μετὰ τὴν εὐλαβῆ προσευχὴν τοῦ μέλλοντος νὰ ταξιδεύσῃ εἰς τὸ Εἰκόνισμα τοῦ Ἁγίου, ὅστις ἦτο προστάτης, συμπαραστάτης καὶ ὑπέρμαχος τοῦ οἰκογενειακοῦ του βίου, ἐξεκίνηει ὁ ταξιδιώτης, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, μέχρι τοῦ ἔξωθεν τοῦ χωρίου ἔξωκκλησίου, εἰς τὸν περίβολον τοῦ ὁποίου θὰ ἐγένετο ἡ συγκέντρωσις πάντων τῶν ἐκ τοῦ χωρίου προοριζομένων νὰ ταξιδεύσωσι. Πάντες, μετ' εὐλαβείας καὶ κατανύξεως, εἰσήρχοντο εἰς τὸ ἱερὸν ναῖδριον, ἠναπτον τὰς κανδήλας, προσήρχοντο ἕκαστος νοερῶς καὶ ἐξερχόμενοι ἐτίθεντο εἰς πορείαν, μετὰ τοὺς ἐγκαρδίους ἐναγκαλισμοὺς μετὰ τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν των καὶ τὰ χυνόμενα παρὰ πάντων θερμὰ δάκρυα καὶ τοὺς λυγμούς, οἵτινες ἀθρόως ἀνῆρχοντο ἐπὶ τοῦ φλεγομένου ἐκ τοῦ πόνου στήθους τῶν ἀποχωριζομένων.

Μίαν τοιαύτην συγκινητικὴν στιγμὴν ἀποχωριζομένων προσφιλῶν προσώπων συνδεδεμένων μὲ τοὺς ἀρρήκτους καὶ ἀρρήτους δεσμοὺς τῆς φιλίας ἢ μᾶλλον οἰκογενειακῆς ἀγάπης θὰ ἠτένισεν ἀσφαλῶς ὁ διακεκριμένος ποιητὴς Α. Τανταλίδης, ἣτι συνεκίνησε καὶ τοῦτον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε βαθύτατα ἐπηρεασμένος νὰ συνθέσῃ τὸ ποίημά του «Ὁρα τοῦ χωρισμοῦ φαρμακωμένη...».

Οἱ ἀναχωροῦντες ταξιδιδῶνται, μετὰ μακρὰν καὶ ἐπίπονον ὁδοιπορίαν, κατέφθονον εἰς Ἰωάννινα, μεταβαίνοντες εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κριθαροπάζαρο πανδοχεῖο τοῦ ἐκ Δελβενακίου καλοκάγαθου καὶ μειλίχιου Κωτσολάμπρου, ὅστις μετὰ τοῦ ἐγκαίρως καταφθάσαντος Καραβανιάρη Ρόβα, χαριέντως καλωσώριζον αὐτούς. Τοῦ καταφθάσαντος μαστόρους ἐχαιρέτιζον διὰ τοῦ χρεμετισμοῦ των οἱ εἰς τὸν ἐπιμήκιστον ἀπὸ τῶν ἐπιμήκιστων ἀπὸ τῶν ἐπιμήκιστων ἐστῶν τρώγοντες τὸ χόρτον των ἡμίονοι τοῦ Καραβανιάρη. Οὗτοι κεκοπιακότες ἐτῆς ὁδοιπορίας καὶ καταλυπημένοι ἐκ τοῦ σκληροῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τοὺς προσφ

λείς οϊκείους των, κατεκλίνοντο μετὰ τὸ πρόχειρον φαγητόν των, ἐπὶ τῆς ψάθας, ἵνα κοιμηθῶσι. Διὰ τοὺς ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς παρουσίας μου πραγματείας μὴ εἰδόμενος τί ἦτο ἡ ψάθα, γνωρίζω ὅτι, αὕτη ἦτο εἶδος κλινοστρωμνῆς, ἄνευ κλίνης, πεπλεγμένης ἐκ κλάδων καλάμων κεκομμένων ἐκ τῶν ὄχθων τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων, τῆς κοινῶς λεγομένης Παμβώτιδος. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ κατάκλισις ἐλέγετο κοινῶς στρωματσάδα.

Ἀπὸ βαθυτάτης πρωΐας ἡ διαπεραστικὴ καὶ ἐπιτακτικὴ φωνὴ τοῦ Ρόβα ἐκάλει πάντας εἰς συναγερόν. Πάντες ἠγείροντο ἀμέσως ἀπὸ τὸν ὕπνο των, ἐτακτοποιοῦν τὰς ὀλίγας ἀποσκευάς των, ἐλάμβανον τὸ λιτὸν πρόγευμά των καί, ἀφοῦ ἔκαμνον τὸν Σταυρόν των, ἔχοντες ὑπ' ὄψει των τὸ «Ὅποιος κάμνει τὸ Σταυρό του, ἔχει ὄπλο στὸ πλευρό του», ἐτίθεντο εἰς πορείαν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ρόβα. Οὗτοι ἵππευον ἢ μᾶλλον ἠμιόνευον ἐπὶ τῶν καλοθρεμμένων ἠμιόνων, ἐνῶ ὁ Ρόβας ἵππευεν ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου τοῦ ὠραίου κέλητος. Μετὰ ὁδοιπορίαν διαρκοῦσαν μῆνα καὶ πλέον, ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ ἐκάστης ὁμάδος, κατέφθανον εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄπου ἐμερίμνα ἐκεῖ ὁ πρωτομάστορας ἔλθη εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν ὑπὸ ἀνέγερσιν οἰκιῶν καὶ διεπραγματεύετο μετ' αὐτῶν πᾶν τὸ ὁποῖον εἶχε σχέσιν μὲ ταύτην, ἦτοι τὰς διαστάσεις, μῆκος, πλάτος, ὕψος, τὸ εἶδος τῆς τοιχοποιίας, ἐὰν δηλαδὴ θὰ ἦτο ἅπασα ἡ πρόσοψις τῆς οἰκοδομῆς πελεκητὴ ἢ μόνον αἱ γωνίαι καὶ τὰ λαμπαδιά τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων, ἐὰν ἡ στέγη θὰ ἐκαλύπτετο διὰ σχιστολίθου ἢ κεράμων καὶ τοῦ εἶδους αὐτῶν, ὁ κατὰ κτιζόμενον τετραγωνικὸν μέτρον ἢ τεκτονικὸν τετραγωνικὸν πῆχυν διακανονισμὸς πληρωμῆς καὶ τὸ κυριώτερον, ἐὰν κατὰ τὸ διάστημα πού θὰ διήρκει ἡ κτίσις τῆς οἰκοδομῆς, θὰ ἐτροφοδοτοῦντο οἱ ἐργαζόμενοι ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην ἢ οὐ.

Διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον συνετάσσετο μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ἀπλοῦν συμβόλαιον εἰς διπλοῦν, κοινῶς λεγόμενον Κοντράτο, πού διελάμβανε τοὺς ὅρους τῆς συμφωνίας καὶ ἐλάμβανον ἀνὰ χεῖρας ἀπὸ ἐν, ὅτε οἰκοδεσπότης καὶ ὁ πρωτομάστορας. Τὴν ἐπομένην τῆς ἐπελθούσης συμφωνίας, ἤρχιζεν ἡ ἐκσκαφὴ τῶν θεμελίων καὶ ἠκολούθει ἡ Ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς θεμελιώσεως ὑπὸ τοῦ πρὸς τοῦτο καλουμένου Λειτουργοῦ τοῦ Ἰψίστου, θέτοντας τὸν θεμέλιον λίθον καὶ εὐχομένου εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην νὰ ἀξιωθῇ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν νέαν οἰκοδομὴν ἐν ὑγείᾳ, ἀγάπῃ καὶ οἰκογενειακῇ εὐτυχίᾳ. Ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀνέφερα, οἱ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Κονίτισης προερχόμενοι κτίσται, ἦσαν εὐσυνειδήτοι, εἰλικρινεῖς, τίμιοι καὶ φίλεργοι, ὡς καὶ καλοὶ οἰκογενειάρχαι. Τὰ πρῶτα πληρωνόμενα ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην εἰς αὐτοὺς χρήματα, ἀπεστέλλοντο τὴν ἐπομένην εἰς τὰς οἰκογενείας των, ἵνα προμηθεύωνται τὰ ἀπαραίτητα πρὸς συντήρησίν των. Οἱ ἐξαιρετικοὶ οὗτοι τεχνῖται, οἱ διεξάγοντες εὐσυνειδήτως τὸ ἔργον των, παρίστατο, κατὰ περιστάσεις, ἀνάγκη, ἵνα συνδιαλέγωνται μεταξὺ των ἐχεμυθῶς. Ὁ ἔχων τὴν γενικὴν ἐποπτείαν καὶ εὐθύνην πρωτομάστορας ἔπρεπε νὰ ὑποδεικνύῃ πρὸς διόρθωσιν πᾶν τεχνικὸν σφάλμα, πᾶσαν παραλείψιν, πᾶσαν κακοτεχνίαν. Τούτου, δι' εὐνοήτους λόγους, δὲν ἔπρεπε νὰ λαμβάνη γνῶσιν ὁ διαρκῶς παριστάμενος καὶ παρακολουθῶν τὰς ἐργασίας ἰδιοκτῆτης. Αὗται αἱ ἰδιότυποι συζητήσεις, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἔπρεπε, ὡς εἶπομεν, νὰ εἶναι ἐχεμυθεῖς. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἔπρεπε νὰ λαμβάνη γνῶσιν τούτων ὁ παριστάμενος ἰδιοκτῆτης. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐπέβαλεν εἰς τοὺς σῶφρονας κτίστας μας νὰ ἐπινοήσωσι μίαν ἀπλῆν γλῶσσαν, γνωστὴν μόνον εἰς αὐτούς. Οὕτω οἱ ἀπλοὶ κτίσται μας ἐγένοντο καὶ γλωσσοπλάσται. Ἀνεῦρον ἑκατοντάδα λέξεων, ἰδίως οὐσιαστικῶν καὶ ρημάτων, δόντες εἰς ἐκάστην τούτων τὴν προσήκουσαν ἔννοιαν καὶ ἄλλην περίπου ἑκατοντάδα παρέλαβον ἀπὸ τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, δόντες εἰς ἐκάστην τούτων διάφορον τὴν ἐν τῷ λεξιλογίῳ κοινὴν ἔννοιαν, δηλαδὴ συνθηματικὴν, ἐννοοῦσα ἄλλα τῶν ὧν ἐπροφέροντο.

Διὰ τοῦ γλωσσικοῦ τούτου ἰδιώματος, ἐλάμβανον γνῶσιν τῶν παραγγελιῶν, προτροπῶν, συμβουλῶν τοῦ Πρωτομάστορα καὶ ἐγένοντο γνωσταὶ αἱ προθέσεις τῶν ἄλλων συναδέλφων των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συνεζήτουν μεταξύ των καὶ ἐλαμβάνοντο ἀπὸ κοινοῦ αἱ δέουσαι ἀποφάσεις καὶ συνεμορφοῦντο μὲ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Πρωτομάστορα, οἱ τυχὸν παραβαίνοντες τοὺς νόμους καὶ κανόνας τῆς κτιστικῆς.

Τὸ ἀπλοῦν αὐτὸ γλωσσικὸν πλέγμα, ἢ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν κτιστῶν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ ὁ κτίστης ἐλέγετο κούδαρης, διὰ τοῦτο ἐλέγετο κουδαρίτικα.

Παρεμφερὲς πρὸς τοῦτο γλωσσικὸν ἰδίωμα μὲ μερικὰς παραλλαγὰς εἶχον ἐν Ἠπειρῷ καὶ οἱ κτίσται, οἱ προερχόμενοι ἐκ τοῦ χωρίου Χουλιαράδες τῶν Ἰωαννίνων, διὰ τὸ ὁποῖον ἠσχολήθη ὁ ἀοίδιμος Γυμνασιάρχης Ζωσιμαίας Σχολῆς Ἰωαννίνων Χρῆστος Σούλης εἰς τὰ «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», οἱ ξυλουργοί, ὡς καὶ οἱ κασσιτερωταὶ χαλκίνων μαγειρικῶν σκευῶν, οἱ προερχόμενοι ἐκ τῶν χωρίων Σαμαντᾶ καὶ Μπαμπούρι, τῆς Ἐπαρχίας Φιλιατῶν. Διὰ τῶν τοιούτων ἀπλῶν συνθηματικῶν γλωσσῶν ἀντήλλασον ἐχεμυθῶς τὰς σκέψεις των οἱ διάφοροι ἐπαγγελματῆαι, ἵνα μὴ γίνωνται ἀντιληπτοὶ ὑπὸ παρόντων κατὰ ταύτην ἐτέρων προσώπων. Μία τῶν τοιούτων ἦτο καὶ ἡ κατωτέρω ἀναγραφομένη πενιχρὰ πραγματεία, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποιοῦν οἱ ἀποδημοῦντες πρὸς εὗρεσιν ἐργασίας συμπαθεῖς οἰκοδόμοι, οἱ προερχόμενοι κυρίως ἐκ τῶν ἀναφερθέντων μαστοροχωρίων τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης.

Τὴν συνθηματικὴν ταύτην γλῶσσαν τῶν κτιστῶν, ποὺ μετεχειρίζοντο διὰ τὰς κατ' ἰδίαν συνεννοήσεις των οἱ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης τοιοῦτοι, παραθέτω κατωτέρω ἐν συνεχείᾳ καὶ κατ' ἀλφαθητικὴν σειρὰν τῶν πρὸς τοῦτο λέξεων, ἔχουσαν οὕτω:

1) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ α:

Ἄγγίδα = Οὔτω λέγεται ἡ ἄγαμος κόρη.

Ἄβντάλη = Τὸ τυρί, ἢ φέτα.

Ἄπαλὸ = Τὸ ἐλαιόλαδον.

Ἄρμενα = Ἡ ἐπιδεικτικὴ Πωγωνησίᾳ γυναικεία στολή.

Ἄγανα = Οὔτω λέγονται οἱ καρφοβελόνες.

2) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ β:

Βάφει = Πεθαίνει.

3) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ γ:

Γκαρτζουνιέρης = Ὁ δάσκαλος.

Γκαρτζουνιέρα = Ἡ σύζυγος τοῦ δασκάλου.

Γκιεντρὶς = Μακρὸ ὀλόϊσιο ξύλο.

Γκαβιάζω = Κτυπῶ ἐξ ἀπροσεξίας κάποιον.

Γκάβιασε = Συνεφώνησεν ἐκτέλεσιν κτιστικῆς ἐργασίας.

Γκάλι = Τὸ ἀνθρώπινον μάτι.

Γυύλισε = Κύτταξε μὲ πονηρὸ μάτι γυναῖκα ἢ κόρην τοῦ οἰκοδεσπότη.

4) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ δ:

Οὔδεμία.

5) Λέξεις αρχόμεναι από ε:

Ούδεμία.

6) Λέξεις αρχόμεναι από ζ:

Ζκούρος - Ζκούρα = Ὁ γάτος, ἡ γάτα.

Ζερβός = Τουρκός.

Ζιούπανη = Ἡ προσφερομένη ἀπὸ τὸν οἰκοδεσπότη τυρόπιττα.

7) Λέξεις αρχόμεναι από η:

Ούδεμία.

8) Λέξεις αρχόμεναι από θ:

Θοδώρα = Ἡ ἐκ στεμφύλων ρακή, ἡ κοινῶς λεγομένη τσίπουρο.

9) Λέξεις αρχόμεναι από ι:

Ούδεμία.

10) Λέξεις αρχόμεναι από κ:

Κούφιο = Ἡ οἰκοδομή, τὸ παρασκευαζόμενον σπίτι.

Κούφια = Ἡ καλύβη τῶν ζώων.

Καψούρια = Τὸ φρέσκα κρομμύδια.

Κριτσέλης = Τὸ ἀποχωρητήριο.

Κούτα = Τὸ μέτρον δι' οὗ ἐμέτρων τὰς διαστάσεις τῆς οἰκοδομῆς.

11) Λέξεις αρχόμεναι από λ:

Λαγουδεμένος = Ὁ παντρεμένος. Τὸ ἀντίθετον ἐλέγετο ὀλογούδευτος.

Λεπάρι - Λεπάρα = Τὸ βόδι, ἡ ἀγελάδα.

Λεπάρης = Ὁ βουκόλας.

12) Λέξεις αρχόμεναι από μ:

Μπαρός = Ὁ κύριος τῆς οἰκοδομῆς.

Μπαρέσια = Ἡ σύζυγος αὐτοῦ.

Μουντζούρωσε = Συννέφιασε ὁ οὐρανός.

Μίκανος = Ὁ μικρός.

Μπραχαλίζω = Τοῦτο τὸ ρῆμα ἐννοεῖ φκιάχνω ἀλλ' ἀναλόγως τῆς προτάσεως ἐννοεῖ καὶ μαλλώνω.

Μαγκούτι = Τὸ ὄπλον, ἰδίως τὸ πολεμικόν.

Μουντζούρι = Τὸ κρασί.

Μουντζούρης = Ὁ φοῦρνος.

Μάνεμα = Τὸ φαγητὸν τὸ καλομαγειρευμένον.

Μαυρομάτες = Οἱ ἐληές.

Ματσέματα = Τὰ ἀνθρώπινα περιπτώματα, γενικῶς οἱ παντὸς εἴδους ἀκαθαρσίεις.

Μακώνω = Τελειώνω τὴν ἀνατεθειῖσαν μου ἐργασίαν ὅπως - ὅπως.

Μπράνια = Τὰ γεννητήσια ὄργανα τοῦ ἀνδρός.

Μακρύ = Τὸ καλλιεργημένο χωράφι.

Μπέλο = Τὸ πρόβειο γάλα.

Μπέτζιος = Ἡ ὀπὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἐξ ἧς ἐξέρχονται τὰ περιττώματα.

13) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ν:

Νεροπούλι = Ἡ κόττα.

Νεροπούλια = Τὰ ψάρια.

Νούσια = Ἡ θύρα τῆς οἰκίας.

Ντεράνο = Τὸ σακκὶ καὶ τὸ δισάκκι πού φορτώνουσιν ὡς ἔχει στὰ ὑποζύγια.

Νουσόπουλο = Τὸ παράθυρον.

Ντεσέρι = Τὸ μουλάρι.

Ντούκαλος = Ὁ ἄνδρας.

Νίκουλος = Ὁ μικρὸς τὴν ἡλικίαν, ὁ ἀνήλικος.

14) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ξ:

Ξεινὸς = Ὁ Τουρκόγυφτος.

Ξεινὴ = Ἡ τουμανοφόρος Τουρκογύφτισσα πού ἔδειχνε τὴν μοῖραν εἰς τὰ ἀπλοϊκὰς γυναῖκας.

Ξεσύρθηκε = Πέρασε ἀπὸ μπροστά μου.

Ξυλοφάγης = Ὁ μαραγκός, ὁ ἐπιπλοποιός.

Ξεινὴ = Τὸ ἀποβουτυρωμένο τυρί, ἢ ἄλλως γκίζα.

15) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ο:

Ὀρματος - η - ο = Ἐπίθετον πού σημαίνει ὁ ὠραῖος, ἡ ὠραία, τὸ ὠραῖον.

16) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ π:

Πατσάνης = Ὁ πατέρας.

Πατσάνα = Ἡ μητέρα.

Πρόβειο = Τὸ ἐκ σιταλεύρου ψωμί.

Πατίκο = Ἡ σκάλα πού ἀνήρχοντο εἰς τὴν οἰκοδομὴν νὰ κτίσουν.

Πατίκια = Τὰ τσαρούχια.

17) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ρ:

Ράμπω = Ἡ ἀναλαμβανομένη δι' ἐκτέλεσιν κτιστικὴ ἐργασία.

Ραμπουτεύω = Συμφωνῶ μὲ τὸν ἰδιοκτήτην τὴν ἐκτέλεσιν.

Ράζω = Ἐφοδιάζω τὸν κτίζοντα δι' οἰκοδομησίμου ὑλικου, πέτρας, ἀσβέστι καὶ λοιπὰ χρειώδη.

Ράγκος = Ὁ ἥλιος.

Ράϊκος = Ὁ λαγός.

Ρουφιότης = Τὸ καθαρὸ νερό.

18) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ σ:

Στερναρίζω = Εἰρωνεύομαι κάποιον.

Στερνάρια = Οἱ γυναικεῖοι μαστοί.
 Σουφλιά = Ἡ Πελοπόννησος.
 Σιούμω = Τὸ πολὺ πρᾶγμα.
 Σφυριοῦ = Ἡ καλοπελεκημένη πέτρα.
 Στανεύω = Φωνάζω δυνατά.
 Σφουγγος = Τὰ ἐργόχειρα πὺν ἀσχολοῦνται οἱ γυναῖκες.

19) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ τ:

Τσετούρης = Ὁ παπᾶς.
 Τσετούρω = Ἡ παπαδιά.
 Τσιάμω = Ἡ ζημία ἐκ κακοτεχνίας, ἢ ἀνήθικος πρᾶξις.
 Τραπεζίτσες = Οἱ σταλαματιῆς ἀπὸ κακοτεχνίαν στέγης.
 Ταμπάκες = Τραπεζίτσες ἢ Ταμπάκες, ἐν καὶ τὸ αὐτό.
 Τσιέρος = Ἡ ἄμμος.

20) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ υ:

Οὔδεμία.

21) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ φ:

Φουῦμος = Ὁ καπνός, τὸ τσιγάρο.

22) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ χ:

Χάχο = Τὸ αἰδοῖον.

23) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ψ:

Ψάνι = Τὸ ὄριμον πρὸς θερισμὸν σιτάρι.

24) Λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ω:

ᾠργια = Ἐπιφώνημα προτρεπτικὸν, ἐμπρός.

ᾠντέρα = Ἐπιφώνημα προτρεπτικὸν ἐπὶ σκύλων.

Προτάσεις τῆς συνθηματικῆς ταύτης γλώσσης τῶν κτιστῶν
 ἀπαραίτητοι διὰ τὰς μεταξύ των μυστικὰς συνεννοήσεις

— Ραμπάτοβες ὄρματο ράμπω; = Συνεφώνησες συμφέρουσα ἐργασία;

— Φοροῦσα ἀλλὰ δὲν γκρινιάζονταν = Καλή, ἀλλ' ὄχι τόσον ἐπικερδής.

— Ὁρματώτερες στὰ Σουφλιά = Εἶναι πιὸ καλὲς στὴν Πελοπόννησο.

— Θὰ μᾶς ράψουν σφουγγάρια οἱ μπαροί; = Θὰ μᾶς δώσουν δῶρα οἱ ἀφεν-
 τικοί;

Σημείωσις: "Όταν έπερατούτο τὸ κτίσιμο καὶ ἤρχιζον οἱ κτίσται τὰς ἐργασίας τῆς ξυλίνης στέγης τῆς οἰκοδομῆς, ἥτις ἐκαλίπτετο συνήθως διὰ σχιστολίθων ἢ κεράμων, εἶθιστο ἵνα ὁ οἰκοδεσπότης τῆς ἀνεγειρομένης οἰκίας, ὡς καὶ τὰ μέλη της, γονεῖς, σύζυγος, τέκνα, νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς κτίστας ἓν δῶρον. Τοῦτο θὰ ἦτο ἓν καινουργὲς ἔνδυμα ἢ ἓν ζεῦγος παπουτσιῶν, ἢ ἱκανοὶ πήχεις ὑφάσματος ἢ τι ἄλλο.

Τοῦτο λαμβάνων χαρίεις ὁ πρωτομάστορας καὶ ὑψῶν αὐτὸ ἐπὶ τῆς παρασκευαζομένης στέγης, ἔνθα εἶχον ἀναρτήσει σημαίαν, ἐκίνει τὸ δῶρον τοῦτο ἐπιδεικτικῶς καὶ ἐφώναζε χαριέντως οὕτω: «Νὰ ζήση ὁ κύριος ἢ ἡ κυρία ἢ τὸ παιδί κλπ. μὲ τὸ μπαξίσι του (τουρκικὴ λέξις ἐννοοῦσα τὸ δῶρον του)» μεθ' ὃ τὸ ἀνήρτα ἵνα αἰωρῆται, συνεχίζων στεντορεία τῇ φωνῇ: Νὰ χαίρεται τὸ παλάτι, πὺ κτίζομε καὶ νὰ τὰ ἐκατοστήση η η η! Συγχρόνως οἱ ἄλλοι κτίσται ἐκτύπων ἑλαφρῶς τὰ σφυριά των ἐπὶ τῆς νέας ξυλίνης στέγης. Τοιαῦτα δῶρα πρὸς τοὺς κτίστας προσέφερον καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ ἕκαστον δῶρον, αἰωρούμενον, συνωδεύετο ὑπὸ τῶν χαρμοσύνων εὐχῶν. Οὕτω, ὁ σκελετὸς τῆς στέγης ἐπληροῦτο ὑπὸ τοιούτων δῶρων, τὰ ὅποια ἔμενον ἐπιδεικτικῶς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, μεθ' ὃ διενέμοντο ὑπὸ τοῦ πρωτομάστορα εἰς ὅλους τοὺς κτίστας.

Ἄλλαι σχετικαὶ προτάσεις μὲ τὰς ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἐργασίας

Ἡ ράμπω φορεῖ σιούμα κράνια; = Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔχει πολλὰ λεπτά; δηλαδή εἶναι ἐπικερδής;

Πόσα κράνια τὴν κούτα ὄϊντισες; = Πόσες δραχμὲς τὸν πῆχyu συμφώνησες;

Φορεῖ ὁ μπαρὸς ἓνα μουντζούρι γιὰ φοράδιμα = Ἐχει ὁ ἀφεντικὸς καὶ ἓνα φοῦρνο γιὰ νὰ φτιάξουμε.

Ἄντα θὰ φοραδίνωμε ράμπω σιούμο θὰ ξεσύρωμε κράνια = Ὅταν θὰ φτιάξωμε ἀρκετὴ ἐργασία θὰ ζητήσωμε λεπτά.

Τότε ἡ Μπαρέσια θὰ μᾶς μπραχαλίση καὶ καμμιά ζούπανη = Τότε ἡ κυρία θὰ μᾶς κάμη καὶ καμμιά τυρόπιττα.

Προτάσεις ἐπὶ οἰκονομικῆς δυσπραγίας

Δὲν φορεῖ ὄρματος ὁ μπαρὸς = Δὲν ἔχει οἰκονομικὴ εὐχέρεια ὁ ἀφέντης.

Νὰ ξεσύρωμα τὰ κράνια καὶ νὰ καψαλίσωμε = Νὰ πάρωμε τὰ λεπτά μας καὶ νὰ φύγωμε.

Νὰ φωνάξωμε τὸν Γκαρτζουνιέρη νὰ μᾶς γκαρτζουνίση = Νὰ καλέσωμε τὸν δάσκαλο νὰ μετρήση τὴν ἐργασία.

Τί νὰ ράψουμε τοῦ Γκαρτζουνιέρη; = Τί νὰ πληρώσωμε τὸν δάσκαλο;

Νὰ τοῦ δώσωμε εἴκοσι βουρλές = Νὰ τοῦ δώσωμε εἴκοσι παράδες.

Ἐπαινοὶ τῶν κτιστῶν γιὰ τὴν οἰκοδέσποιναν, ἐγκλείοντες πονηρίαν (συνήθως)

Πολὺ ὄρματη ἡ Μπαρέσια = Πολὺ εὐγενὴς εἶναι ἡ κυρία.

Πραχαλίζει τὸ μάνα ὄρματο = Φκιάχνει ὠραῖο καὶ καλοψημμένο ψωμί.

Συμβουλαὶ τοῦ πρωτομάστορα πρὸς πρόληψιν παρεξηγήσεων

Μὴ γυαλίζετε τὶς ἀγγίδες = Μὴ κυττᾶτε πονηρὰ τὶς κοπέλλες.

Μὴ στερνίζετε = Μὴ γελᾶτε εἰρωνικά.

Πονηραὶ σκέψεις κτιστῶν

Φοροῦσε ὄρματο στόριο ἢ ἀγγίδα = Εἶχε προκλητικὰ στήθη ἢ κοπέλλα.

Μπέτζιο πού φοροῦσε = Εἶχε καλλίγραμμα ὀπίσθια.

Νὰ μανέψουν σαράντα κουροῦτοι = Νὰ φᾶνε σαράντα Βλάχοι.

Ἄτυχῶς, τὸ μὴ «Εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν», τὸ ἐπικρατοῦν σήμερον εἰς ὃν ὑπερθετικὸν βαθμόν, καὶ τότε ἐσκανδάλιζε τοὺς πεινῶντας καὶ ἡμιγυμνητεύοντας μαστορόπαιδας!

Παράρτημα

Ἡ ἀνταλλαγὴ σκέψεων ἐπὶ ζητημάτων, ὧν ἔπρεπε νὰ τηρηθῆ μυστικότης, ἰδίως μεταξὺ ἀνθρώπων συνεργαζομένων, ἐπέβαλλε, κατὰ τὸ ἄνω ἀκόμη παρελθόν, τὴν ἐπινόησιν παρ' αὐτῶν καὶ διαφόρων συνθηματικῶν σημείων, ὅπως οἱ τῆς ἐθνοσωτηρίου Φιλικῆς Ἑταιρείας ἢ σχηματισμὸν διαφόρων ἀπλῶν προτάσεων ἀπὸ γνωστὰς μὲν λέξεις ἀλλὰ τροποποιούντες αὐτὰς ἢ προφέροντες ταύτας ἀντιστρόφως ἢ παρενθέτοντες μεταξὺ τῶν συλλαβῶν τῶν λέξεων ὁμοήχους συλλαβάς.

Τοῦτο ἐγένετο ἰδίως κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καί, ἐξ ὧν γνωρίζω, ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ γίνεται εἰς τινὰς περιοχὰς τῆς Ἠπείρου μας, μεταδοθὲν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὅπως καὶ ὄχι ὀλίγα παίγνια, ὅσα δὲν κατώρθωσε νὰ ἀφανίσῃ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος εἰσέτι.

Οὕτω τὴν πρότασιν:

— Πέτρο ἔλα αὔριο νὰ πᾶμε στὸ δάσος, ἔλεγε ὁ προτείνων· Τρόπε λαὲ ὄριαν νὰ μέπα στὸ σόσδα.

Ἡ τὴν πρότασιν:

— Ὁ Γιώργος εἶπε ψέματα, ἔλεγον· Γόςγιωρ ὁ πέει τάμαψε.

Τὸ ἄλλο — ἅς ὀνομάσωμεν γλωσσικὸν παίγνιον — ἦτο ἢ παρένθεσις ἐν τῷ μέσῳ ἐκάστης λέξεως ὁμοήχων συλλαβῶν, οὕτω εἰς τὴν πρώτην πρότασιν «Πέτρο, ἔλα αὔριο νὰ πᾶμε στὸ δάσος», ἐλέγετο: Πέπε τρόπο· ἔπε λάπα κάπα πάπα μέπε στόπο δάπα σόσπο ἢ Πέκε τρόκο ἔκε λάκα νάκα πάκα μέκε στόκο δάκα σόσκο.

Οὕτω μεταχειριζόμενοι τὰ ἀπλᾶ ταῦτα γλωσσικὰ παίγνια διετήρουν ἢ ἐνόμιζον ὅτι διετήρουν ἀπὸ τοὺς παρισταμένους ἐνήλικας μυστικὰς τὰς προθέσεις τῶν ἢ διαλογισμοῦς τῶν.

Ὅμως πολλάκις ἢ κατὰ τοὺς μικροὺς τούτους μυστικὴ θεωρουμένη συνεννόησις ἐγένετο κοινὸν μυστικόν. Τότε οὗτοι οἱ μικροὶ ἐπάθαινον καὶ παθαίνουν καὶ σήμερον ὅτι ἢ στρουθοκάμηλος, τὴν ὁποίαν καταδιώκουσιν οἱ κυνηγοί. Κύπτει τὴν μακρὰν κεφαλὴν τῆς καὶ τοποθετεῖ ταύτην εἰς τὸ γυμνὸν στήθος τῆς, νομίζουσα ὅτι, οὕτω πράπτουσα ἐκρύβῃ ἀπὸ τὰ ὄμματα τοῦ κυνηγοῦ. Ὁ κυνηγὸς σκοπεύει καὶ φονεύει ταύτην.

Καὶ εἰς τὰς ἄνω δύο περιπτώσεις γίνεται κοινὸν τὸ μυστικὸν καὶ μένει μόνον εἰς τοὺς μικροὺς ἢ ψευδαίσθησις ὅτι συνδιελέχθησαν ἔχεμυθῶς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πᾶν ὅ,τι ἐξυπηρετικὸν ἦτο καὶ ἴσως εἶναι διὰ τὴν τήρησιν μυστικότητος, ἔχεμυθείας μεταξὺ ομάδων συνεργαζομένων κατὰ διαφόρους περιστάσεις, φρονῶ ὅτι ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι δὲν πρέπει νὰ ἀφήνωμεν νὰ ἐξαφανίζῃ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος. Ἄς θεωρηθῇ τοῦτο, ἂν δὲν ἔπαυσε νὰ χρησιμοποιεῖται, ὡς προγονικὸν κειμήλιον, ὅπως τόσα ἄψυχα ἀντικείμενα εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ μουσεῖα.

Ἡ ὑγιῆς αὕτη, κατ' ἐμέ, ἀντίληψις μὲ παρώρμησε, μὲ ὤθησεν, ἵνα προβῶ εἰς τὴν μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς ἀναδρομὴν εἰς τοὺς τοσοῦτον ποθητοὺς παιδικούς μας χρόνους καὶ συλλέξω πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθην διὰ νὰ συντάξω τὴν διπλὴν ταύτην μου πενιχρὰν πραγματείαν, ἥτοι τὴν ἀπλὴν ταύτην συνθηματικὴν γλῶσσαν τῶν κτιστῶν, τῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης, ὡς καὶ τὰ γλωσσικὰ ταῦτα παίγνια τῶν ἀθῶων μικρῶν. Ἡ μικρὰ αὕτη πραγματεία θὰ εὔρη προθύμους τὰς φιλοξένους στήλας τῆς τοσοῦτον συμπαθοῦς καὶ ἐπωφελοῦς μηνιαίας ἐπιστημονικῆς ἐπιθεωρήσεως «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία», ἣτις, κατ' ἐξοχὴν, τιμᾶ τὴν ἠπειρωτικὴν διανόησιν καὶ δικαίως καὶ ἐπαξίως βραβεύεται. Ὅ,τι καλόν, ὠραῖον καὶ ὠφέλιμον πνευματικὸν προῖον ἀνῆκε καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς σοφοὺς ἢ καὶ ἀπλοϊκοὺς ἀειμνήστους προγόνους μας, τοὺς ἄπω καὶ ἐγγύς, χρέος ἡμῶν τῶν ἐπιγενομένων εἶναι νὰ μὴ ἀφήνωμεν νὰ ἀπόλλυται καὶ ρίπτεται ἀστόργως καὶ ἀσπλάγχχνως εἰς τὰς εὐχαρίστως δεχομένας αὐτὸ ἑλληνικὰς καλλένδας.

Τὸ μέλλον, ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, εἶναι συνέχεια τοῦ παρόντος, τοῦτο δὲ τοῦ παρελθόντος, ὅπερ δέον νὰ θεωρῶμεν ὡς ἀνεκτίμητον προγονικὴν κληρονομίαν, ἣτις μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ νὰ τηρῆται. Καὶ ἡ παροῦσα αὕτη ταπεινὴ μου προσπάθεια, τοῦτο ἐπιζητεῖ, τοῦτο ἐπιδιώκει. Τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην καὶ ἐγὼ εὐλαβῶς ἔχων ὑπ' ὄψιν μου, ἐπελήφθην τῆς παρουσίας μου προσπάθειας, ἀναδραμῶν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐρευνήσας καὶ ἐπεξεργασθεὶς τοῦτο, ὅση μοι δύναμις, τίθημι αὐτὸ εἰς τὴν διάθεσιν καὶ κρίσιν τῶν βουλομένων φιλομαθῶν, φιλιστόρων καὶ λαογραφιοφιλῶν, εὐελπιστῶν ὅτι θὰ κριθῶ παρ' αὐτῶν μετ' εὐμενείας καὶ ἐπιεικείας, διότι «Τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπινον ἐστί».